

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

Vastaajatahon virallinen nimi

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Hallintojohtaja Sari Haataja, sari.haataja@ppshp.fi, p. 040 482 9590

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Sairaanhoitopiirin hallitus 21.9.2020.

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuun kokoaminen sote-maakunnille sekä siihen liittyvä palveluiden horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio antavat mahdollisuuden parantaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta sekä laatua ja kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja mm. osaamista jakamalla. Isommat sote-toimijat ovat myös vähemmän haavoittuvia mm. harvalukuisten erityisasiantuntijoiden tuottamia sote-palveluita ajatellen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kokonaisuudistus on erittäin perusteltu, tarpeellinen ja kiireellinen suomalaisen yhteiskunnan rakennemuutoksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristön muutosten vuoksi kansalaisten perusoikeuksien sekä yhdenvertaisten sote-palveluiden turvaamiseksi. Asiakas- ja potilaslähtöiset, laadukkaat, vaikuttavat ja yhteiskunnan kantokyvyn kannalta tarkoituksenmukaisesti tuotetut sote-palvelut on

tarkoituksenmukaista tuottaa palveluiden järjestämisen, tuottamisen, rahoituksen sekä tiedon näkökulmista katsottuna integroituna kokonaisuutena.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla sekä ensihoitopalveluilla on vahva keskinäinen yhteys erityisesti ikääntyneen väestön palveluiden näkökulmasta tarkasteltuna ja synergiat sosiaali- ja terveydenhuollon ja ensihoidon sekä osin myös laajemmin pelastustoimen palveluiden kanssa ovat ilmeiset. Näin ollen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden järjestämisvastuun kokoaminen sote-maakunnille on perusteltu ja tarkoituksenmukainen ratkaisu.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Sote-maakuntien päättäjät valitaan suoralla kansanvaalilla, mikä on sote-maakuntien demokratian toteutumisen perusedellytys. Sote-maakuntalain 29 § (vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuudet), 30 § mukainen sote-maakunnan jäsenen aloiteoikeus sekä 32 § mukaiset vaikuttamistoimielimet vahvistavat kansanvaltaisuutta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Liikkeellelähtövaiheessa sote-maakunnilla ei ole verotusoikeutta. Valtiovallan ohjaavaa roolia voidaan pitää varsin vahvana mm. pääosin tarveperusteisen raamibudjetin lainsäädännöllisten reunaehtojen asettajana sekä sote-maakunnan lainanottovaltuudesta päättävänä tahona sekä sote-maakuntien investointeja ohjaavana tahona. Lausuttavana olevan lainsäädäntökokonaisuuden pohjalta myös ministeriöiden mahdollisuudet ja kriteerit käynnistää sote-maakunnan arviointimenettely ovat varsin laajat.

Sote-maakuntalain 13 § mukaisessa sote-maakuntatalouden ja – hallinnon neuvottelukunnassa olisi hyvä olla mukana myös riittävä sote-maakuntien edustus. Mikäli myöhemmässä vaiheessa sote-maakunnille tulisi verotusoikeus, ei kokonaisveroaste saisi kiristyä.

Voimaanpanolain 7 § mukaisen sote-maakunnan väliaikaisen valmistelutoimielimen suorittaessa 9 § mukaisia tehtäviä 9 § mukaisen toimivallan turvin, on demokraattisen päätöksenteon näkökulmasta tärkeää huolehtia viranhaltijoista koostuvan valmistelutoimielimen poliittisesta ohjauksesta maakuntavaaleihin ja maakuntavaltuuston järjestäytymiseen saakka.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin [Sote-maakunnalle annettu mahdollisuus ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä on tarkoituksenmukainen, joskin käytännössä pääosin tarveperusteinen maakunnan raamibudjetti ei anna taloudellisesti mahdollisuutta merkittäviin tehtävälajajennuksiin lakisääteisten tehtävien lisäksi. Vähäriskisen liiketoiminnan rajaaminen kunkin maakunnan alueelle on tarkoituksenmukaista. Yhteiskunnan verovaroin rahoitettujen palveluiden laajentaminen toisen maakunnan alueelle ilman ylimaakunnallista yhteistyötä, yhteistä ohjausta sekä yhteistä palvelutuotantorakennetta on epätarkoituksenmukaista ja johtaa päällekkäisiin palvelutuotantorakenteisiin ja tarpeettomaan kilpavarusteluun.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä [Sote-maakuntien asukkaiden osallistumisoikeudesta on säädetty sote-maakuntalain 5. luvussa kattavasti ja varsin tarkoituksenmukaisella tavalla. Sote-maakunnan jäsenen aloiteoikeus äänioikeuden lisäksi lisää vaikuttamismahdollisuuksia samoin kuin 31 § mukainen mahdollisuus sote-maakunnan kansanäänestykseen. Myös 32 § mukaisia vaikuttamistoimielimiä voidaan pitää asukkaiden osallistumisoikeuden kannalta tarkoituksenmukaisina ja hyvin tarpeellisina. Sote-maakuntalain 29 § mukaiset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (keskustelu- ja kuulemistilaisuudet, asiakasraadit, palveluiden kehittäminen yhdessä niiden käyttäjien kanssa) ovat tärkeitä asiakasosallisuuden varmistamiseksi.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin [Osaamisen keskittyessä kansalaisten perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi tarve sote-maakuntien väliseen yhteistyöhön tulee kasvamaan tulevaisuudessa. 8. luvussa esitetyt mahdollisuudet mm. yhteiseen toimielimeen, yhteisiin virkoihin tai sote-maakuntayhtymän perustamiseen ovat kannatettavia. Esimerkiksi OYS-ERVA:n sairaanhoitopiirit tekevät laajaa yhteistyötä laboratoriopalveluiden tuottamisessa yhteisen liikelaitoskuntayhtymän muodossa (Nordlab). Tulevaisuudessa Nordlab voisi olla Pohjois-Suomen yhteistyöalueen yhteinen maakuntayhtymä. Sote-maakuntalain 58 § 3 momentin mukainen sote-maakuntayhtymän tehtävien rajaaminen ainoastaan jäsen-sote-maakuntien tehtävälään kuuluvien tehtävien tukipalveluiden tuottamiseen voi olla epätarkoituksenmukaisen rajaava yhdenvertaisten palveluiden sekä riittävän kattavan palveluverkon turvaamiseksi sote-maakunnissa.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Pääosin tarveperusteinen raamibudjetti ohjaa sote-maakuntien palveluiden järjestämistä ja tuottamista tarkoituksenmukaisella tavalla ohjaten 7 vuoden siirtymäkauden aikana myös niitä maakuntia rationoimaan palvelutuotannon tapoja ja rakenteita, joiden sote-menojen nykytaso on yli tarveperusteisen rahoitusraamin. Sote-rahoituslain 3 § 2 momentin mukainen mahdollisuus muuttaa rahoituksen määräytymistekijöiden painoarvoa voi muuttaa yksittäisen maakunnan rahoitusta merkittäväällä tavalla vaikeuttaen sote-maakuntatalouden ennustettavuutta ja

rahoitustekijöiden painoarvojen muutos ei tulisi olla hallituksen asetuksenantovaltuuden piirissä vaan eduskunnan lainsäädäntövallan alainen. Rahoituksen tarvekriteerien määrittelytekijöitä ja keskinäisiä painoarvoja tulisi muuttaa enintään eduskuntavaalikausittain ennalta määritettyjen raamien puitteissa.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei pääosin [Investointien ohjaus antaa mahdollisuuden karsia epätarkoituksenmukaista maakuntien välistä kilpavarustelua. Investointien ohjaus valtionhallinnosta edellyttää kuitenkin vahvaa resursointia ja mm. maakuntien tilanteen tuntemusta ja yleistä asiantuntemusta, jotta sote-maakunnan asukkaiden palveluiden turvaamisen kannalta tarpeelliset ja välttämättömät investoinnit saadaan toteutettua. Sote-maakuntien infrastruktuurin kunto voi poiketa toisistaan merkittäväällä tavalla. Osalla sote-maakuntia voi olla perusteltu, kiireellinen ja välttämätön tarve merkittäviin investointeihin ja infrastruktuurin uudistamiseen maakunnan asukkaiden palveluiden turvaamiseksi. Tämän välttämättömän investointitarpeen seurauksena ei ole kohtuullista, että sote-maakunta joutuisi sote-maakuntalain 121 § mukaiseen arviointimenettelyyn. Erityisesti sote-maakuntalain 121 § kohta 3. mukainen vaade lainanhoitokatteesta (0,8) ja mahdollisuus joutua ko. raja-arvon alittuessa 2 vuotta peräkkäin arviointimenettelyyn on kyseenalainen huomioiden erilaiset investointitarpeet eri sote-maakunnissa. Laissa säädettäisiin sote-maakunnan lainanottovaltuudesta. Sote-maakunta voisi valtioneuvoston tilikausittain päättämän valtuuden nojalla nostaa lainaa, jonka se saisi käyttää uus- ja laajennusinvestointeihin. Maakunnille tulisi olla mahdollisuus hyödyntää pitkä-aikaisessa rahoituksessa Kuntien Takauskeskuksen ja Kuntarahoituksen rahoituskanavia. Tätä koskevat muutokset tulisi tehdä lakeihin.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei kantaa [Sote-järjestämislain 22 § mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta, 23 § mukaiset STM ja sote-maakunnan neuvottelut sekä 25 § mukainen STM mahdollisuus tehdä VM:lle

aloite sote-maakunnan arviointimenettely kirittävät sote-maakuntia huolehtimaan sote-järjestämislain 4 § mukaisen palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden toteutumisesta.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin [Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutuminen edellyttää erittäin toimivia yhdyspintoja sote-maakuntien ja kuntien välillä mm. sivistystoimen ja työllisyyspalveluiden osalta. On myös huomioitava yhdyskuntarakenteen vaikutuksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumiseen. Lain 7 § ”Sote-maakunnan on toimittava yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. Lisäksi sote-maakunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä yhteistyötä muiden sote-maakunnassa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sote-maakunta on organisaatio, jossa ei toimi muita julkisia toimijoita. Silloin, kun puhutaan maakunnasta alueena eikä organisaationa, tulisi käyttää pykälän alussa käytettyä ilmaisua sote-maakunnan alueen toimijat - ei sote-maakunnan toimijat. Tällä on monitoimijuuteen ja verkostoihin perustuvassa hyte-työssä iso merkitys, sillä on eri asia edistää kuntalaisten hyvinvointia Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa kuin sote-maakuntaorganisaatiossa.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä [Vaatimus riittävästä osaamisesta järjestämistehtävään sekä vaatimus järjestämisvastuun toteuttamiseksi riittävästä omasta ammattihenkilöstöstä sekä omasta palvelutuotannosta on tarkoituksenmukainen.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin [Sote-järjestämislain 12 § 1 momentin mukaan yksityiseltä palveluntuottajalta hankittavien palveluiden on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palveluiden osalta. Lakiluonnoksen perustelumuistion mukaan turvataksaan järjestämisvastuunsa asianmukaisen toteuttamisen sote-maakunta ei saisi antaa yksityisten palveluntuottajien tuotettavaksi esimerkiksi kokonaisia sosiaali- tai terveydenhuollon tehtäväaloja, kuten koko perusterveydenhuoltoa tai koko sosiaalihuoltoa tai kokonaisia lääketieteen erikoisalojen mukaisia toimintoja. Sote-maakunta voisi kuitenkin esimerkiksi kokonaisharkintansa perusteella hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta suurehkonkin osuuden sellaisia palveluja, jotka luonteensa puolesta erityisesti soveltuvat paremmin tuotettavaksi yksityisten palveluntuottajien toimesta palvelujen kodinomaisuuden tai asiakkaan yksilöllisten olosuhteiden vuoksi. Em. lain kohta sekä perustelumuistio on hieman tulkinnanvarainen yksityiseltä palveluntuottajalta hankittavan palveluiden osuuden määrittelyn osalta ja voi johtaa käytännön ongelmiin erityisesti perustason sote-palveluiden tuottamisessa. Mikäli kokonaisten sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväalojen hankkimiskielto tulkittaisiin sote-maakuntien sisällä alueellisesti/kuntakohtaisesti, voisi se johtaa yksittäisten kuntien tekemien ulkoistussopimusten purkautumiseen. Sote-järjestämislain 12 § 2 momentin 3. kohdan mukaan sote-maakunta ei saisi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta Terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettuja kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja lukuun ottamatta perusterveydenhuollon päivä- ja ilta-aikaista kiireellistä vastaanottoa. Lain perustelumuistion mukaan ympärivuorokautisen päivystyksen palveluita ei siis saisi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta. Edelleen perustelumuistion mukaan ympärivuorokautisen

päivystyksen järjestäminen edellyttää suuria investointeja ja tehtävät ovat vahvasti sidoksissa sote-
maakunnan valmiuteen ja varautumiseen liittyviin tehtäviin, minkä vuoksi ympärivuorokautista
päivystystä ei ole mahdollista ulkoistaa. Sote-järjestämislain 12 § mukaista rajoitetta voidaan pitää
esitetystä muodosta epätarkoituksenmukaisen tiukkana ja ko. muodossa lain 12 § voi vaarantaa
riittävän kattavan ympärivuorokautisen päivystyksen tarjoamisen mm. tulevassa Pohjois-
Pohjanmaan sote-maakunnassa. Perusterveydenhuollon lääkärin resurssipulan vuoksi
Oulaskankaan yhteispäivystyksessä (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukainen yo-
sairaanhoitopiirin oikeus ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautisesti yhteispäivystävää
yksikköä sairaaloidensa yhteydessä) yleislääketieteen erikoisala osana usean erikoisalan toimivaa
yhteispäivystystä on määräämällä kilpailutettu ja ulkoistettu. Samoin Raahen
perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukainen STM:n poikkeusluvalla toimiva ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys) on
ulkoistettu. Mikäli em. ympärivuorokautiset päivystykset pitäisi kyetä hoitamaan virkalääkärivoimin
mahdollisesti ainoastaan sote-järjestämislain 12 a § mukaisen vuokratyövoiman tukemana, voisi
resurssipula johtaa epätarkoituksenmukaiseen päivystystoiminnan alasajoon ja päivystystoimintojen
keskittymiseen sekä kansalaisten yhdenvertaisuuden vaarantumiseen. Usean erikoisalan
ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ulkoistaminen kokonaisuudessaan ei ole
tarkoituksenmukaista ja tuolloin sote-maakunnan järjestäjän kyvykkyys ja kyky suoriutua valmiuteen
ja varautumiseen liittyvistä tehtävistä voisi vaarantua. Sen sijaan yksittäisen erikoisalan
ulkoistaminen osana yhteispäivystystä tai ympärivuorokautisen STM:n poikkeusluvan turvin
toimivan perusterveydenhuollon päivystyksen ulkoistamisen tulisi olla mahdollista, mikäli
päivystystä ei kyetä organisoimaan virkatyönä mahdollisen vuokratyövoiman tukemana. Sote-
järjestämislain 12 § 2 momentin 3. kohta pitäisi muuttaa kielloksi hankkia yksityiseltä
palveluntuottajalta ja ulkoistaa Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaisia
ympärivuorokautisia yhteispäivystyksiä kokonaisuudessaan. Pohjois-Suomen OYS-
erityisvastuualueen 5 sairaanhoitopiiriä ovat yhdessä perustaneet Pohjois-Suomen sosiaali- ja
terveydenhuollon osuuskunta Tervian sekä sen tytäryhtiö Tervia Osaajat Oy:n tiivistämään
erikoissairaanhoiton yhteistyötä ja turvaamaan Pohjois-Suomen päivystävien sairaaloiden toimintaa
mm. mahdollistaen erikoislääkäri-osaamisen jakamisen yli sairaanhoitopiirirajojen. Sekä em.
osuuskunta että sen tytäryhtiö ovat voittoa tuottamattomia ja täysin julkisomisteisia, vain omistajien
alueella toimivia ja ydintoiminnan tukemiseen ja turvaamiseen perustettuja rakenteita. Sote-
järjestämislain 12 §:ssä säädetään edellytyksistä hankkia palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta.
Vastaavasti sote-järjestämislain 2 § (määritelmät) 4. kohdan mukaan mitä tässä laissa säädetään
yksityisestä palveluntuottajasta, sovelletaan myös sote-maakunnan, kunnan ja valtion omistamaan
yhtiöön tai muuhun yhteisöön. Sote-maakunnan tai –maakuntien julkisomisteisten yhtiöiden tai
muiden yhteisöjen rinnastaminen yksityiseen palveluntuottajaan voi rajata maakuntien
mahdollisuutta yhteistyöhön ja siten palveluiden turvaamiseen yhteisten rakenteiden kautta.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin [Mikäli sote-maakunta sallii alihankkijan käytön, on sote-maakunnan sote-
järjestämislain 39 § 2 momentin mukaan valvottava yksityisiä palveluntuottajia ja myös niiden
alihankkijoita. Mikäli kilpailutetuissa ja yksityisen tuottamissa palveluissa alihankinta on runsasta ja

yleistä, voi käytännössä sote-maakunnan alihankkijoiden valvontatehtävä olla raskas toteutettavaksi.
]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei pääosin [Sote-järjestämislain 33 § mukaan yhteistyöalueet ovat olemassa sote-palveluiden alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä varten. Edelleen yhteistyöalueiden rooli on juridisesti heikko. Yhteistyöalueiden yhteistyö on edelleen sopimus pohjaista eivätkä yhteistyöalueet ole oikeushenkilöitä. 34 § mukaista yhteistyösopimuksen sisältöä voidaan pitää suhteellisen kattavana. Huomionarvoista on, että 35 § 4 momentin mukaan jo ennen sote-maakuntien valtuustojen käsittelyä yhteistyösopimusta valmisteltaessa sote-maakuntien on kuultava STM:ä. Näin ollen valtiovallan ohjaus yhteistyösopimus-prosessissa on nykyinsäädäntöä vahvempaa.]

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä [Viiden alueellisen valmiuskeskuksen perustaminen sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävien sote-maakuntien ohjausvelvoite valmiussuunnittelussa yhteistyöalueellaan on tarpeellista ja tarkoituksenmukaista riittävän normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen varmistamiseksi.]

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Varsinais-Suomen sote-maakunta.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Sote-järjestämislain 12 § tulisi muuttaa.

Usean erikoisalan ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ulkoistaminen kokonaisuudessaan ei ole tarkoituksenmukaista ja tuolloin sote-maakunnan järjestäjän kyvykkyys ja kyky suoriutua valmiuteen ja varautumiseen liittyvistä tehtävistä voisi vaarantua. Sen sijaan yksittäisen erikoisalan ulkoistaminen osana yhteispäivystystä tai ympärivuorokautisen STM:n poikkeusluvan turvin toimivan perusterveydenhuollon päivystyksen ulkoistamisen tulisi olla mahdollista, mikäli päivystystä ei kyetä organisoimaan virkatyönä mahdollisen vuokratyövoiman tukemana. Sote-järjestämislain 12 § 2 momentin 3. kohta pitäisi muuttaa kielloksi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta ja ulkoistaa Terveystieteiden tutkimuskeskuksen 50 § 3 ja 4 momenttien mukaisia ympärivuorokautisia yhteispäivystyksiä kokonaisuudessaan.

Ehdotus täydennyksestä 32 § Yliopistollinen sairaala

(Sote-maakunnissa, joiden alueella sijaitsevat Turun, Oulun ja Tampereen yliopistot ja Itä-Suomen yliopiston terveystieteiden tiedekunta, sekä HUS-maakuntayhtymällä on oltava yliopistollinen sairaala.):

Uusi 2 momentti:

”1 momentissa tarkoitettujen sote-maakuntien hallintosäännöissä tulee olla määräykset asianomaisen yliopiston osallistumisesta yliopistollisen sairaalan hallintoon. HUS-maakuntayhtymän perussopimuksessa on sovittava Helsingin yliopiston osallistumisesta yliopistollisen sairaalan hallintoon”

Ehdotus täydennyksestä 32 §:

32a § Yliopistollisen sairaalan tehtävät:

Sen lisäksi, mitä terveydenhuoltolaissa (1326/2010) on säädetty yliopistollisen sairaalan tehtäväksi, vastaavat yliopistollista sairaalaa ylläpitävä maakunta ja HUS-maakuntayhtymä

1. lääketieteellisen ja muun terveystieteellisen tutkimuksen harjoittamisesta
2. yliopiston opetus- ja tutkimustehtäviin tarvitsemien resurssien koordinoinnista tämän lain 33 §:ssä tarkoitetulla sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella.

32 b § Yliopiston ja yliopistollisen sairaalan yhteistyö:

1 mom: Lääketieteellistä koulutusta antavan yliopiston ja yliopistollista sairaalaa ylläpitävän maakunnan ja HUS-maakuntayhtymän (sopijapuolet) välille tulee laatia yhteistoimintasopimus.

2 mom.: Yhteistoimintasopimuksessa sovitaan opetus- ja tutkimustoimintaan liittyen

1. sopijapuoleen palvelussuhteessa olevan henkilökunnan toimimisesta myös toisen sopijapuolen palveluksessa,
2. niistä ehdoista, joilla toinen sopijapuoli voi käyttää toisen sopijapuolen hallitsemia laitteita ja tarvikkeita ja joilla toinen sopijapuoli voi tuottaa toiselle palveluja
3. yhteisesti järjestetyistä yksiköistä, joissa hyödynnetään molempien sopijapuolten hallitsemia resursseja

4. muista opetus- ja tutkimustoiminnan järjestämiseen liittyvistä asioista

3 mom.: Jos sopijapuolten välillä on sovittu 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla yhteisestä tehtävästä, jota hoidetaan sote-maakunnassa tai HUS-maakuntayhtymässä virkasuhteessa, ja jonka työaika sote-maakunnassa tai HUS-maakuntayhtymässä on alle 50 % vastaavasta kokoaikaisesta virasta, ei tällaisen virkasuhteen täyttämiseen sovelleta kunnan ja sote-maakunnan viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 5 § 1 momenttia.

4 mom.: Jos sopijapuolten välillä on sovittu 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla laitteiden tai tarvikkeiden käytöstä tai palvelujen tuottamisesta sopijapuolten lakisääteisten tehtävien täyttämiseksi, ja sopimuksen perusteella toiselle sopijapuolelle suoritettava korvaus on enintään sopijapuolelle laitteiden tai tarvikkeiden käytöstä tai palvelun tuottamisesta aiheutuvien

kustannusten suuruinen, ei tällaiseen oikeustoimeen sovelleta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2006) annettua lakia.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 7 §:n mukaan Sote-maakunnan on toimittava yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. Lisäksi sote-maakunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä yhteistyötä muiden sote-maakunnassa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Lienee tarkoitus puhua sote-maakunnan alueella toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä [Pohjois-Pohjanmaan sote-maakunnan osalta maakuntajako lakiluonnoksessa on tarkoituksenmukainen. Simon kunta kuuluu Lapin sairaanhoitopiiriin, mutta peruspalvelut on järjestetty ja tuotettu yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevan Oulunkaaren kuntayhtymän kanssa ja Simon kunnan tulee valita, mihin sote-maakuntaan se haluaa kuulua.]

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä

39. Voimaannpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaannpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [Henkilöstö siirtyisi liikkeen luovutuksen periaatteella maakuntien palvelukseen. Tulevien maakuntien käyttökustannuksista suurin osa on henkilöstömenoja. Liikkeen luovutusta ja palkkojen yhteensovittamista koskevan oikeuskäytännön mukaisesti palkkaharmonisoinnin kustannukset tulevat olemaan huomattavat. PPSHP pitää perusteltuna, että palkkojen harmonisointia koskeva kokonaisuus ratkaistaan lainsäädännöllä. Tulevat harmonisointikustannukset tulee huomioida maakuntien rahoituksessa ja harmonisointikustannuksiin tulisi olla erillisrahoitus, jotta palkkaharmonisointi voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisessa aikataulussa ilman sote-maakunnan talouden tasapainon vaarantumista.]

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa [Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen voimaannpanolain 28 §:ssä säädetään kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille siirtyvien ostopalvelusopimusten mitättömyydestä. Valmisteluaineistossa mitättömyysriskin on arvioitu koskevan lähinnä laajoja ulkoistamissopimuksia, joilla yksityisille palveluntuottajille on siirretty sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuseen tai julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä siten, että sopimus ei turvaa maakunnan järjestämisvastuun toteutumista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 8 ja 12 §:ssä ehdotetulla tavalla. Eryityisesti tällaisia ovat tilanteet, joissa perusterveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon palveluja on ulkoistettu siten, että sote- maakunnalle ei jää riittävää osaamista turvata järjestämisvastuu toteutuminen kaikissa tilanteissa. Tai tilanteet, joissa sote-maakunta ei kykenisi palvelutuotannosta annetun kokonaisvastuun johdosta ohjaamaan palvelutuotantoa. Voimaannpanolain mukaan sopimus on mitätön, jos sitä ei voida muuttaa lain mukaiseksi tai muuttaminen edellyttäisi uuden tarjouskilpailun järjestämistä. Valmisteluaineiston mukaan lainsäätäjä ottaa vastuun siitä, ettei lainvastaisia sopimuksia voisi jatkaa. Sopimuksen mitättömyyteen liittyy kahden vuoden siirtymäaika järjestämislain voimaantulosta, elleivät osapuolet sovi lyhyemmästä ajasta. Mitättömyydestä on ilmoitettava palveluntuottajalle 30.6.2023 mennessä. Sote-maakunnan oman palvelutuotannon ja osaamisen riittävyys järjestämistehtävän kyvykkään hoitamisen ja palveluiden turvaamisen näkökulmasta on perusteltua varmistaa. 28 § siirtyvien sopimusten mitättömyys on näin ollen lainvalmistelun näkökulmasta ymmärrettävä, mutta ko. lain perustuslainmukaisuus on varmistettava. Voimaannpanolain sääntely jättää tulkinnanvaraisuuksia ja epävarmuuksia. Sopimuksen järjestämislain mukaisuuden tulkinta jää maakunnalle. Ostopalvelusopimukseen muuttuminen lainmukaiseksi lienee hankintalain näkökulmasta epätodennäköistä, sillä olennaiset sopimusmuutokset on hankintalain mukaan kilpailutettava. Voimaannpanolain mukaan sote-maakunta ei vastaa mahdollisesta sopimukseen kirjatusta sopimussakosta sopimuksen mitättömyystilanteissa. Yksityisellä palveluntuottajalla on

kuitenkin oikeus saada maakunnalta korvaus välittömästä vahingosta, joka on aiheutunut sille sopimuksen täyttämiseksi tehdyistä merkittävistä ja tarpeellisista investoinneista. Lisäksi korvauksen edellytyksenä on, että investoinnit (esimerkiksi irtain, toimitilat, ict) jäävät sopimuksen mitättömyyden vuoksi kokonaan tai osittain hyödyntämättä, eikä palveluntuottaja ole voinut varautua tähän. Voimaanpanolain tullessa voimaan ehdotetussa muodossa, se jättää paljon tulkinnanvaraa ja epävarmuuksia muun muassa palvelusopimuksen voimaanpanolain mukaisuudesta sekä välittömistä ja hyödyntämättömistä investointikustannuksista. Tulkinnanvaraisuudet lisäävät huomattavasti kalliiden oikeudenkäyntien riskejä sen lisäksi, että maakunnalle tulee joka tapauksessa velvollisuus korvata investointikustannuksia sopimusten mitättömyystapauksissa, jotka voivat laajoissa palvelujen ulkoistamistilanteissa nousta korkeiksi.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei pääosin [Aikataulu on erittäin haastava. Jotta sote-maakunnat voisivat ottaa palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun vuoden 2023 alusta vastaan, pitäisi lakikokonaisuus saada hyväksytyksi viimeistään kesäkuussa 2021 ja väliaikaishallintojen työ pitäisi saada viipymättä käynnistettyä. Myös maakuntavaalien 23.1.2022 jälkeen päätöksiä maakunnan rakenteen, hallintosäännön, tilikartan jne. osalta tarvitaan hyvin pikaisesti, jotta palveluiden järjestämisvastuun siirto vuoden 2023 alussa tapahtuu hallitusti.]

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Maakuntien perustamisvaiheessa valtion rahoitus on tarkoituksenmukainen ja sen tulee pohjautua todellisiin toteutuneisiin kustannuksiin, ei talousarvioihin. Valtion rahoitus tulee olla riittävä, jotta maakunta kykenee tuottamaan palvelut ja vastaamaan velvoitteistaan mm. hoitotakuulainsäädännön näkökulmasta. Maakuntien taloudellista tilannetta ja rahoituksen riittävyttä tulee seurata aktiivisesti. Rahoituskriteereissä tulee huomioida maakuntien erilaiset velvoitteet mm. yliopistosairaalan osalta. Nyt lakiluonnoksessa esitetty rahoitusmalli tarvekertoimiseen ja painokertoimiseen on hyvin monimutkainen ja tulkinnanvarainen. Kertoimien ja painokertoimien mahdolliset muutokset aiheuttavat myös epävarmuutta ja heikentävät sote-maakuntien talouden ja kantokyvyn ennustettavuutta.]

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei pääosin [Palvelutarpeen muutoksen 20 % leikkurin esitetään luovan kannusteen sote-maakunnille toiminnan ja palvelujen kehittämiseen ja uudistamiseen. Maakunta ei välttämättä kykene tehostamaan toimintaansa etukäteen arvioidulla 20 %:lla etenkin sote-maakuntien perustamisvaiheessa muutokseen liittyvien ylimääräisten kustannusten vuoksi. Sote-maakunnan integroituun palvelujärjestelmään liittyvät tuottavuuspotentiaalit eivät realisoitu heti järjestämisvastuun siirtyessä sote-maakunnille. Tämä saattaa johtaa maakunnan talouden epätarkoituksenmukaiseen tilapäiseen heikkenemiseen ennen kuin maakunnan rahoituspohjaa korjataan toteutuneiden kustannusten perusteella (10§) ja jälkikäteen korjaus perustuu valtakunnallisiin palvelutarpeiden muutoksiin. Näin ollen palvelutarpeen kasvaessa jossakin sote-maakunnassa valtakunnan keskiarvoa enemmän, jäisi osa palvelutarpeen kasvusta huomioimatta ko. sote-maakunnan rahoituskehityksessä. 8 §:ssä esitetty sote-maakuntaindeksi ei huomioi riittävästi terveydenhuollon kustannuskehitystä, mikä poikkeaa merkittävästi yleisestä kustannustason muutoksesta. Useat tutkimukset osoittavat, että lääketieteen hintakehitys on huomattavasti korkeampi kuin yleinen kustannustaso kehitys. Vuonna 2019 lääketieteen kustannukset kasvoivat Suomessa 4,0 % kun yleinen kustannustaso nousi samaan aikaan 1,7 %. (Lähde AON: Global Medical Trend Rates Report 2019).]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Painokertoimet ovat pääosin perusteltuja ja pohjautuvat aikaisempaan kustannushistoriaan. Maakunnille jää kuitenkin päätäntävaltaa, miten rahoitus maakunnan sisällä allokoidaan. Laskennallisen rahoituksen yhdeksi kriteeriksi tulee lisätä kerroin niille maakunnille, joissa on yliopistollinen sairaala. Yliopistollisen sairaalan kustannuksia nostaa koulutuksen ja tutkimuksen järjestämisen ja ylläpitämisen edellyttämät tila-, henkilö- ja laiteresurssit. Näiden tehtävien lisäksi yhteistoiminta-alueen koordinoitavat mm. valmiuden kohdalla kasvattavat yliopistollisen sairaalam maakunnan kustannuksia. Myös Terveydenhuoltolain alaisen nk. työnjakoasetuksen erityistehtävät yliopistollisen sairaalan sisältäville sote-maakunnille lisäävät osaltaan kustannuksia. On täysin perusteltua huomioida yliopistosairaalamaakuntien rooli jo rahoituspohjassa.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä [Siirtymäaika on riittävä. Ongelmana 7 vuoden siirtymäajan aikana voi olla tarveperusteisen raamibudjetin määräytymistekijöiden painoarvojen muutokset, jotka vaikeuttavat talouden

ennustettavuutta. Maakuntien mahdollinen verotusoikeus-kysymys tulisi selvittää siirtymäkauden aikana.]

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä [Maakunnan maksuvalmius tulee turvata kaikissa olosuhteissa. Maakunnalla olisi hyvä oikeus myös lyhytaikaiseen lainoitukseen maksuvalmiuden turvaamiseksi.]

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Muutosehdotus:

3 § Valtion rahoitus sote-maakunnille:

Sote-maakunnille myönnetään valtion rahoitusta sote-maakunnan asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, yliopistollisen sairaalan, saamenkielisyyden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien perusteella siten kuin jäljempänä tarkemmin säädetään.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä [Henkilöstön eläketurvan näkökulmasta järjestely on tarkoituksenmukainen. Eläkemenoperusteisen maksun korvaavan tasausmaksun jakautumisesta kuntien ja maakuntien välillä on lakiluonnoksessa säädetty vielä hyvin karkealla tasolla ja sen vaikutuksia on vaikea arvioida.]

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Palkkaharmonisoinnin kustannukset sote-maakunnille tulevat olemaan merkittävät. Em. kustannukset tulisi korvata sote-maakunnille erikseen tarveperusteisen raamibudjetin lisäksi, jotta palkkaharmonisointi voidaan toteuttaa riittävän nopeasti tarkoituksenmukaisessa aikataulussa.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa [Kaikki yliopistolliset sairaalat tulisi huomioida tasavertaisesti kansallisesti mm. ministeriöiden ohjauskeskusteluissa ja kansallisessa sote-palveluiden kokonaiskoordinaatiossa sekä rahoituksessa. HUS-maakuntayhtymän muodossa tuotettava erikoissairaanhoidon Uudellamaalla asettaa ko. alueen yliopistollisen sairaalan eriarvoiseen asemaan muihin 4 yliopistolliseen sairaalaan verrattuna. HUS-maakuntayhtymä olisi oma oikeushenkilönsä, jolloin sen edustus päätöksenteossa alueellisesti ja kansallisesti on vahvempi kuin muiden yliopistollisten sairaaloiden. HUS-maakuntayhtymän hallinnossa yliopistojen edustus olisi edelleen turvattu, mutta vastaavaa yliopistojen edustusta ei ole säädetty muuhun sote-lainsäädäntöön Uudenmaan erillisratkaisua lukuun ottamatta. Yliopistojen edustus olisi tarkoituksenmukaista säilyttää yliopistollisten sairaaloiden sisältävien sote-maakuntien päätöksenteossa.]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa [Muiden yliopistollisten sairaaloiden tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät sekä yliopistollisen sairaaloiden asema yleisesti tulisi myös huomioida HUS-maakuntayhtymää vastaavalla tavalla tulevassa lainsäädännössä.]

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaita?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Voimaanpanolain 64 §:ssä esitetään erikoissairaanhoidolaki kumottavaksi. Mikäli erikoissairaanhoidolaki kumotaan, yliopistollisia sairaaloita koskevat pykälät on sisällytettävä 48 lain runkopakettiin. Esimerkiksi erikoissairaanhoidolain 24-25 ja 28-29 §:ssä säädetään yliopiston ja

yliopistollisen sairaalan sivuviroista ja yliopiston oikeudesta nimetä edustajia sairaanhoitopiiriin valtuustoon ja hallitukseen. Mikäli erikoissairaanhoitolaki tai kyseiset pykälät kumotaan uudistuksen yhteydessä, tällöin yliopistollisen sairaalan sivuviroista ja yliopiston edustuksesta tulee säätää erikseen. Yliopiston osallistumisesta sote-maakunnan ja erityisesti yliopistosairaalan hallintoon tulee säätää laissa. Maakunnalle voidaan jättää mahdollisuus määritellä yliopiston osallistumisesta tarkemmin perussopimuksessa.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejoille?

kyllä pääosin [Maakuntajaon muutosprosessin kriteerit ovat sinänsä selkeät. Aloite yhden kunnan osalta voi olla kunnan tekemä tai sote-maakunnan osalta sote-maakuntien yhteinen aloite. VM voi käynnistää sote-maakuntarakennelain 8 § mukaisen selvityksen taloudellisin perustein ja STM voi tehdä VM:lle aloitteen selvityksestä sote-palveluihin liittyvin laadullisin perustein. Sote-maakuntien pääosin tarveperusteinen raamibudjetti voi osoittautua liian tiukaksi sote-järjestämislain arviointimenettelyn käynnistämiskriteerien laatuseikkojen kannalta arvioituna. Työvoiman saatavuudessa ja työvoimakustannuksissa voi olla merkittäviä eroja eri sote-maakuntien välillä, joka johtaa erilaiseen kustannustasoon palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa samantasoiseen palveluiden saatavuuteen ja laatutasoon pyrittäessä.]

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin [Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantotapojen sekä – rakenteiden uudistaminen on tarpeellista sekä palveluiden turvaamiseksi että julkisen talouden sopeuttamiseksi suomalaisen yhteiskunnan kantokykyä vastaavaksi. Tältä pohjalta katsottuna valtion ohjauksen vahvistamista voidaan pitää perusteltuna etenkin kun liikkeellelähtövaiheessa sote-maakuntien

rahoitus tulee pääosin valtiolta. On kuitenkin huomioitava, että vahva valtion ohjaus vähentää suorilla vaaleilla valittujen maakunnan päättäjien päätäntävaltaa.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämistä vastuissa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Lakipaketissa arvioidaan palkkaharmonisointi muutuskustannuksia. Niiden arvioidaan olevan noin 60 miljoonaa euroa, jos palkat harmonisoidaan mediaaniin ja noin 560 miljoonaa euroa, jos palkat harmonisoidaan 9. desilliin. Oikeuskäytännön mm. työtuomioistuimen oikeustapauksen 2018:18 mukaan palkkaharmonisointi tuli tehdä korkeimpaan palkkaa (ei riitä 9. desilli), jolloin harmonisointikustannukset tulevat hyvin todennäköisesti olemaan suuremmat kuin arviointi 560 miljoonaa euroa.

Uudistuksen yhteydessä ei ole arvioitu asiakasmaksumuutosten harmonisointikustannuksia, ne voivat nousta huomattaviksi.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

ICT-muutuskustannukset

- ICT-muutuskustannusten arvioitiin edellisen maakuntavalmistelun aikana olevan Pohjos-Pohjanmaalla noin 40-50 M€. Karkeasti arvioiden tämä summa on relevantti edelleen ja tehtyjä suunnitelmia voidaan hyödyntää tulevan sote-maakunnan ICT-ratkaisujen suunnittelussa ja rakentamisessa.

- Jo edellisen valmistelun aikana kunnissa ja kuntayhtymissä syntyi ICT-ratkaisujen ja tietojärjestelmien korjausvelkaa, kun kehityshankkeita lykättiin ja odotettiin tulevaa maakuntaa,

joka ”pelastaisi tilanteen”. Tilanne ei ole helpottunut tämän vaalikauden aikana vaan sote-ict -toimintaympäristön monimutkaisuus on entisestään kasvanut mm. monenlaisten omahoitopalveluiden myötä.

- ICT- ja tietojärjestelmien suunnittelun ja rakentamisen kannalta uusiin sote-maakuntiin siirtymisaika on lyhyt. ICT-infrastruktuurin rakentaminen vie arviolta 1-2 vuotta ja tietojärjestelmien yhtenäistäminen 3-5 vuotta. Todennäköistä on, että sote-maakuntien toiminta joudutaan aloittamaan olemassa olevilla kuntien ja kuntayhtymien ICT- ja tietojärjestelmäratkaisulla.

- Edellisessä maakuntavalmistelussa merkittävä osuus ICT-muutosrahoituksesta kohdennettiin kansallisille toimijoille (Vimana+SoteDigi, tuleva DigiFinland), jotka eivät saavuttaneet riittävää kyvykkyyttä maakuntien ICT-muutosten toteuttamiseen. Sote-maakuntien tulee vastata itse tarvitsemiensa ICT- ja tietojärjestelmäratkaisujen toteuttamisesta, jotta ne saadaan tehtyä edes lähellekään vaaditussa aikataulussa. Uudistuksen onnistuminen on riippuvainen ICT-ratkaisujen onnistumisesta. Tulevan uudistuksen ICT-muutuskustannusten rahoitus tulee osoittaa suoraan tuleville sote-maakunnille.

Tiedonhallinta

Rekisterinpito usealla alueella selkeytyy (useat rekisterinpitäjät yhdistyvät niin, että jäljelle jää pienempi määrä rekisterinpitäjiä). Rekisterinpidon selkeytyminen alueilla helpottaa mm. digitaalisten palveluiden toteutusta ja käyttöönottoa. Vaikka alueellisesti rekisterinpito voidaan yhdistää, jäävät voimaan erilliset rekisterit sosiaali- ja terveydenhuollolle.

Vaikka sote-palveluita integroitaisiin, ei sote-ammattilaisilla ole käytössä sote-asiakastietoa, koska rekisterirajat estävät tiedon luovutukset. Sote-ammattilaisella tulisi olla käytössä työssään tarvitsemansa potilas- ja asiakastieto, ilman että rekisterirajat estävät tiedonkulun. Käyttöoikeudet asiakas- ja potilastietoon tulisi määritellä työntekijän työtehtävien mukaisesti, ei sosiaali- ja terveydenhuollon rekisterirajojen näkökulmasta.

Lakiluonnoksessa on mainittu, että asiakas- ja potilastietoja voidaan luovuttaa asiakkaan suostumuksella. EU:n tietosuoja-asetus vaatii kuitenkin nimenomaisen suostumuksen. Tällaisten nimenomaisten suostumusten ylläpito on todella raskas sote-maakunnalle.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

Mikäli sote-järjestämislain 12 § kirjauksia ei muuteta, olisivat mm. Oulaskankaan aluesairaalan yleislääketieteen erikoisalan päivystys sekä Raahen STM:n poikkeusluvan alainen ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys vaarassa, jolloin pitkien välimatkojen maakunnassa päivystysverkko olisi vaarassa harventua epätarkoituksenmukaisella tavalla ja kansalaisten peruspalvelut sekä yhdenvertaisuus vaarantuisi. Mahdollisella Raahen ja Oulaskankaan sairaaloiden päivystyksen vaarantumisella olisi selkeä vaikutus alueella tuotettavaan erikoissairaanhoidon sekä lähipalveluihin.

Pohjois-Pohjanmaalla sote-palvelut on ulkoistettu Kärsämäen, Siikalatvan ja Lumijoen kuntien osalta. Em. ulkoistussopimusten mahdollista mitättömyyttä arvioitaessa on olennaista, arvioidaanko oman palvelutuotannon riittävyys maakunnan tasolla vai alueellisesti/kuntakohtaisesti.

Maakunnan palvelutuotannon turvaamiseksi palvelutarpeen muutokseen liittyvää rahoitusta ei pitäisi leikata sote-maakunnan toiminnan käynnistämisyhteistyössä muutostilanteeseen liittyvien muutuskustannusten vuoksi.

Mikäli osana sote-palvelujärjestelmän kokonaisuudistusta monikanavarahoitusjärjestelmää purettaessa yksityisistä terveyspalveluista suoritettavat KELA-korvaukset lakkautettaisiin, lisäksi se sote-maakuntien palvelujärjestelmään kohdistuvaa palvelukysyntää ja kustannuksia ja ehdotettu tarveperusteinen raamibudjetti ei tunnista tätä palvelutarpeen kasvua.

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

Todellisten sopimusten mitättömyydestä tai korvattavista investoinneista ei pystytä esittämään arvioita, sopimusten mitättömyysäättely luo kuitenkin epävarman oikeustilan.

Sopimuksen järjestämislain mukaisuuden tulkinta, samoin kuin tulkinta sopimusmuutosten hankintalain mukaisuudesta jäävät maakunnalle. Yksityisellä palveluntuottajalla on oikeus saada maakunnalta korvaus välittömästä vahingosta, joka on aiheutunut sille sopimuksen täyttämiseksi tehdyistä merkittävistä ja tarpeellisista investoinneista. Lisäksi korvauksen edellytyksenä on, että investoinnit jäävät sopimuksen mitättömyyden vuoksi kokonaan tai osittain hyödyntämättä, eikä palveluntuottaja ole voinut varautua tähän. Edellytykset investointien korvauksen hyväksyttävyydelle sisältävät useita tulkinnanvaraisia kohtia, jotka osaltaan lisäävät huomattavasti kalliiden oikeudenkäyntien riskejä sen lisäksi, että maakunnalle tulee joka tapauksessa ehdotuksen mukaan velvollisuus korvata investointikustannuksia sopimusten mitättömyystapauksissa, jotka voivat laajoissa palvelujen ulkoistamistilanteissa nousta korkeiksi.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Hankintasopimuksista ei ole tarpeeksi tietoa, jotta asiaa voisi spesifisesti arvioida (OAS ja RAS päivystykset; Siikalatva, Kärämäki ja Lumijoki).

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

Esitetty aikataulu on niin haastava, että onnistuakseen se tarvitsee selkeiden suunnitteluohjeiden laatimista ja muutostukea valtakunnallisella tasolla.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

PoPSote.

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri - Sairaanhoitopiirin johtaja Ilkka Luoma, johtajaylilääkäri Juha Korpelainen.